

Ord og uttrykk med dyrenavn

Tekst og filosofiske spørsmål:

Ariane Schjelderup

Sist oppdatert: 15. november 2003

Dyrene er en viktig del av livet på jorden. Og dyrene er en viktig del av mange menneskers hverdag: bønder, forskere, sirkusartister, kjæledyreiere osv. Men har du tenkt på at dyrene også er en viktig del av språket vårt? Her skal vi se på noen kjente ord og uttrykk som inneholder dyrenavn.

Alle verdens språk inneholder ord og uttrykk med forskjellige dyrenavn. Hvilke dyr som dukker opp i de forskjellige ord og uttrykk varierer imidlertid fra kultur til kultur. Det kommer bl.a. an på hvilke dyr som lever i landet. F.eks. vil det av naturlige grunner ikke være mange ord og uttrykk som omhandler elger eller isbjørner i afrikanske språk! Men det kommer også an på hvilke egenskaper en kultur legger vekt på hos en dyrerase.

Her har vi satt sammen en liste med vanlige norske ord og uttrykk som inneholder navn på dyr. Navnet på dyrene er utelatt og oppgaven er dermed å finne frem til de riktige dyrene i uttrykkene. Læreren kan her enten skrive ut listen slik at elevene løser oppgaven hver for seg (eller gruppevis) eller læreren kan la elevene løse oppgaven direkte på nettet (hvis dette er mulig i praksis).

Du finner alle utskriftsversjoner og interaktive øvelser listet opp i høyremargen. Som du ser har vi lagt til et kryssord med dyrenavn som barna kan prøve seg på etterat den første oppgaven er løst – som webøvelse eller på papir. Lykke til!

Hvilke dyr inngår i uttrykkene?

Sleip som en	bjørn
Stolt/kry som en	elefant
Sterk som en eller en eller en	flue
Snill som et	fugl
Dum som en eller en	geit
Trofast som en	gjøk
Pipe som en	gås
Det går dit sparker.	hane
Synge som en	hare
Klatrer som en	hest
Listig/lur som en	hund
Giftig som en	høna
Klok som en	lam
Sulten som en	murmeldyr
Sove som et	mus
Redd som en	okse
Liten som en	orm
Vri seg som en	rev
Stor som en	slange
Han gjør ikke en fortred.	stut
..... -hukommelse	ugle
Ingen vet hvor hopper.	ulv
Din !	ål

Svar:

Sleip som en	ål
Stolt/kry som en	hane
Sterk som en eller en eller en	bjørn hest okse
Snill som et	lam
Dum som en eller en	gås stut
Trofast som en	hund
Pipe som en	mus
Det går dit sparker.	høna
Synge som en	fugl
Klatrer som en	geit
Listig/lur som en	rev
Giftig som en	slange
Klok som en	ugle
Sulten som en	ulv
Sove som et	murmeldyr
Redd som en	hare (eller mus...)
Liten som en	mus
Vri seg som en	orm
Stor som en	elefant
Han gjør ikke en fortredd.	flue
..... -hukommelse	elefant
Ingen vet hvor hopper.	hare
Din	gjøk (her kan det passe med mange dyr; hvorfor det egentlig, hvorfor gir vi hverandre dyrenavn når vi skal skjelle hverandre ut?)

Filosofiske spørsmål

1. I mange av disse uttrykkene bruker vi egenskaper hos dyrene for å si noe om hvordan andre mennesker er. Gjør vi dette fordi dyrene er bedre til å vise seg frem enn hva vi er? Er menneskene redde for å vise seg sånn som de er? Hvorfor kan det i tilfelle være «farlig» for et menneske å vise hva det føler og tenker, men ikke for et dyr?

2. Er det noen dyr du vil nevnt for å beskrive en jente eller gutt som:

- er lat og slapp og som aldri har lyst til å være med på noe?
- alltid er og har det moro?
- har det med å stille spørsmål om verdensrommet?
- elsker å se på TV?
- sover lenge om morgenen?
- er flink til å regne?
- har mange rare drømmer om natten?

Hvis ikke det passer å sammenligne med et dyr i alle disse eksemplene, hva vil du da ha sammenlignet dem med: bil, trær, hus, andre mennesker?

3. Vi sier om en som stadig bortforklarer og forsøker å lure seg unna ting at «han/hun er sløp som en ål». Men med det mener vi ikke at han/hun er våt og slimete: vi mener at det er like vanskelig å tro på det han/hun sier som det er å holde fast en sprellende ål med hendene!

Men har egentlig en fisk fra havets dyp noe med menneskers lureri å gjøre? Hvorfor er akkurat bil det med ålen blitt så populært? Kan du komme på andre sammenligninger? Synes du noen av disse sammenligningene er bedre (eller dårligere) enn den med ålen:

- han lyver som en papegøye
- hun snakker som en foss
- han vrir og vender seg som en skurefil
- hun begynner å snakke om noe annet som om hun svitsjet fra en TV-kanal til en annen
- å snakke med ham er som å snakke i telefon med en døv